

De rol van het gebed in het pastorale gesprek

Lezing van ds. P. Nobel

1. Wat is pastoraat?

Pastoraat zouden we kunnen omschrijven als 'de ander helpen om in zijn/haar unieke levenssituatie, Jezus Christus, de Goede Herder, na te volgen'.

Nu heeft het pastorale gesprek vanouds, in de traditie van de reformatie, zijn oorsprong in opzicht en tucht. Maar, steeds meer is pastoraat nodig in probleemsituaties. En op dat pastoraat heb ik in deze lezing bijzonder het oog, het zogenaamde psychopastoraat. Het gaat dan met name om die pastorale situaties waar langdurige aandacht nodig is vanwege psychische problemen of stoornissen.

Daarbij is de relatie tussen de pastor en de pastorant gekenmerkt door een zekere dubbelheid. Aan de ene kant is er een principiële gelijkwaardigheid.

Aan de andere kant is de relatie asymmetrisch, omdat de pastor, of dat nu een ambtsdrager is of een pastoraal werker, namens God en namens de gemeente komt.

2. Wat is bidden?

Een eenvoudige omschrijving van het gebed is: praten met God. En dat is waar.

Tegelijk is bidden ook: zoeken naar God, worstelen met God, je schuld belijden voor God, je hart uitstorten voor God, je vreugde en verdriet Hem vertellen.

In zijn commentaar op Jesaja 63: 16 geeft Calvijn een eenvoudig, maar indrukwekkend antwoord op de vraag: wat is bidden? Het gebed is niets anders dan het uitbreiden van onze ziel tot God. En elders tekent hij aan: Als we bidden doen we niets anders dan onze gedachten en wensen voor God uitstorten.

Het gebed is dus geen leeg ritueel, maar een heel persoonlijk gesprek tussen God en mens.

Waarin ligt de vrijmoedigheid om als zondig mens tot de heilige God te naderen? Wel, de vrijmoedigheid om te bidden ligt in Gods beloften, waar anders in? In het gebed mogen we ons vastklemmen aan wat God heeft toegezegd.

3. Welke rol heeft het gebed in het pastorale gesprek?

a. Het gebed is gericht op de ontmoeting met God

Het gebed in het pastorale gesprek mogen we zien als een ontmoeting met de levende God die betrokken is bij de nood van Zijn kinderen. Dat betekent dat in het gebed als ontmoeting met God de problemen in een geloofsperspectief worden geplaatst. Er is meer dan materie en psyche. Gebed verbreedt en verandert ook het perspectief. Juist hier kan de pastor als tegenstem functioneren.

b. het gebed is gericht op de gesteldheid van het hart

Het tweede wat ik over de rol van het gebed in het pastorale gesprek wil zeggen is dat het daarin gaat om een geestelijke hartsverandering, om een aanpak van de hartsgesteldheid en het hartsinzicht.

In het gebed wordt ons hart voor het aangezicht van de levende God gebracht. Vanuit de gerichtheid op het hart komt er in het gebed ook ruimte voor schuldbelijdenis en berouw, en voor besef en aanvaarding van de gebrokenheid van de schepping.

c. het gebed is gericht op Gods beloften van herstel

Het derde wat ik wil noemen heeft te maken met wat ik straks zei bij de vraag 'wat is bidden?'. We ontdekten toen dat bidden is: je vastklemmen aan de beloften van God in Zijn Woord.

Wel, in een pastorale setting denken we dan aan de vele beloften van herstel in de bijbel, als het gaat om onze medische, psychische en geestelijke levenssituatie.

Juist in het gebed tijdens het pastorale gesprek mag ik een beroep doen op de beloften van God in de verwachting dat Hij antwoordt. Ik voor mij vroeg me af of we ons dat wel voldoende bewust zijn.

4. Wanneer en wat moeten we bidden?

Ik hoop dat duidelijk is geworden dat het gebed in het pastorale gesprek is meer is dan een ritueel dat er nu eenmaal bij hoort, een vanzelfsprekendheid. Dat het ook meer is dan een afsluitingsritueel, een middel om het gesprek te beëindigen. Het gebed is geen middel, maar 'Mitte', centrum van het gesprek.

a. valkuilen

Tegelijk moet het gesprek er wel toe leiden. Het is niet goed als het gebed uit de lucht komt vallen en geen enkele relatie heeft met het besprokene. Ik wil in dit verband een aantal valkuilen noemen:

- Het gevaar dat het gebed misbruikt wordt als vervanging van een gesprek over God of geloof.
- Een andere valkuil is, dat je het gebed voor pedagogische of evangeliserende doeleinden gebruikt.
- Nog een valkuil is dat je bidt om dingen die je in het gesprek niet durfde te zeggen.

Voorwaarde voor het goed 'functioneren' van het gebed in het pastoraat is daarom dat de pastorant zich daarin betrokken voelt. Er moet hem of haar gevraagd worden of er gebeden mag worden.

b. waar we wel en niet om bidden

Ondertussen zal de pastor niet elk gebedsthema zonder meer in het gebed willen opnemen:

- Ik denk aan de gesprekspartner die vraagt om te bidden om genezing in een volkomen uitzichtloze situatie of om het terugkomen van een definitief weggegangene partner.
- Ook moeten we ervoor waken dat het gebed de rol zou gaan vervullen, dat de dingen op God worden afgewenteld, terwijl de pastorant zelf iets moet gaan doen.

Gebed doet geen afbreuk aan de verantwoordelijkheid van de pastorant, maar onderstreept die juist: wie God bij zijn problemen betreft, kan zich er zelf vervolgens niet meer van af maken.

c. wanneer bidden we niet?

Het kan ook voorkomen dat er geen vrijmoedigheid is tot gebed, gezien de nood of de ontredde van de ander. Als u een gesprek hebt gehad waarin iemand eigenlijk alleen maar uitgeraasd heeft. Ik denk bijv. aan een gesprek bij huwelijksproblemen.

Of een gesprek waarin het wederkerig vertrouwen of respect ontbreekt. Wanneer de kloof groot is, mag u van het geforceerde gebed niet verwachten dat dit ineens een brug zal slaan. We komen in het pastorale gebed immers *samen* voor Gods aangezicht, maar dan moet dat 'samen' ook van tevoren ervaren zijn. Wanneer daar ruimte voor is moeten we uitleggen, waarom er niet gebeden wordt.

5. Vrijmoedigheid en schroom

In het pastoraat is het een vertrouwd beeld, dat de pastor bidt. Maar, en ik formuleer dat als vraag: theologisch is het toch geen probleem om ook ruimte te geven aan de pastorant om te bidden?

Valt immers de asymmetrie tussen de gesprekspartners in het gebed voor Gods aangezicht niet weg?

En voegt het bovendien niet iets toe wanneer ook de pastorant bidt? Juist omdat mensen in het direct aanspreken van God in het gebed zich soms ook meer uitend dan richting de pastor.

Wij zijn vaak erg beschroomd om hardop te bidden. Wanneer wij echter onze schroom overwinnen, ontdekken we, dat voor het aangezicht van God alle franje wegvalt. Voor Zijn aangezicht staan we zowel als pastor als pastorant als zondaren die alleen van Zijn genade kunnen leven.

Wij kunnen ons zorgen maken over hoe we het gebed moeten formuleren. Zorg besteden aan de formulering van het gebed is dan ook een goede zaak. Maar een gebed behoeft

niet mooi te zijn. Het moet wel echt zijn. Graag geef ik in dit verband een mooie uitspraak aan u door: God verstaat nooit woorden waarin het hart ontbreekt. Hij verstaat wel ons hart als woorden ons ontbreken.

6. Gebed en Bijbel lezen

Over het gebruik van de Bijbel in het pastoraat zou veel te zeggen zijn, het zou een aparte lezing vragen. Nu noem ik slechts het verband dat er is tussen bidden en Bijbel lezen. En juist dat kan helpen om de hierboven genoemde schroom te overwinnen. Immers, in een pastoraal gesprek is het spreken tot/met God (bidden) nauw verbonden met het luisteren naar God (lezen van de Schrift). Bidden is ten principale een bidden naar het Woord.

Het is altijd bidden o.g.v. de beloften. En dat neemt onze verlegenheid voor een deel ook weg. We hoeven alleen maar te reageren op wat Gods ons voorzegt in Zijn Woord. Het komt niet in de eerste plaats aan op ons concrete en correcte vragen.

7. De kracht van het gebed

Gebed verandert een mens, zeggen we wel. Ik geloof dat dat ook geldt voor het gebed in het pastorale gesprek. Ik merk bij sommigen de vrees: heeft het gebed een therapeutische werking? En mogen we überhaupt wel zo over het gebed spreken? Het gebed is immers gericht op God en het gaat toch om Zijn eer? Ik zou willen zeggen: van een gelovig gebed gaat een helende werking uit en hoe kan dat ook anders? Twee redenen:

- Laten we het gericht zijn op Gods eer en de heling van ons leven niet uit elkaar trekken. Als de Heere helend aanwezig is in ons leven, komen wij tot ons doel en Hij tot Zijn eer.
- Als mensen bestaan we toch uit lichaam, ziel en geest? En onze psyche en onze geest zijn toch met elkaar verbonden en werken toch op elkaar in? In die zin kan het gebed de pastorant daadwerkelijk veranderen en helen naar lichaam, ziel en geest (Jakobus 5:15).

Lezing ds. P. Nobel op 24 april 2010 in Oosterbeek (Herbergdag over het thema "zullen we bidden?").

Ds. P. Nobel is predikant in Waddinxveen. Wie met ds. P. Nobel van gedachte wil wisselen over de inhoud van de lezing kan hem bereiken via e-mail p.nobel@filternet.nl.